laskmist seal, kus on ilmestunud säärane nakkushaigus, mis võib infitseerida toitaineid; nakkushaiguste idude levitajaile ehk batsillikandjaile keelata niisuguse teenistuse pidamine, kus neil on kokkupuutumine toit- ja maitseainetega, mis on määratud või lähevad tarvitamiseks teistele; ajutiselt sulgeda piima- ja piimasaaduste ärisid, toitainetekauplusi, söögimaju, võõrastemaju ja teisi sääraseid asutisi, kui neis on ilmunud mõni nakkushaigus; ajutiselt keelata rahvakogumisi taudi ajal.

Tartus on registreeritud nakkushaigusi 1931.—1933. a. järgmiselt:

19. *Maladies contagieuses enregistrées.*

	1931. a.	1932. a.	1933. a.
Kõhutüüfus — *Typhus abd.*	44	143	190
Paratüüfus — *Paratyphus*	10	19	5
Leetrid — *Morbilli*	6	1	1
Sarlak — *Scarlatina*	87	60	135
Difteeria — *Diphtheria*	123	38	76
Düsenteeria — *Dysenteria*	14	—	—
Epideemiline meningiit — *Meningit epid.*	3	—	—
Pidalitõbi — *Lepra*	1	—	—

Andmeist nähtub, et nakkushaigusist on Tartus kõige sagedamad tüüfus, perioodiliselt leetrid, sarlak ning difteeria. Teised haigused esinevad harvemini. Leetrid, sarlak ja difteeria on rohkem õpilaste haigused ja nende vastu võitlemine seisab peamiselt haigete isoleerimises terveist, desinfektsioonide toimetamises ja juhul, kui haigust on esinenud mitu juhtu ühes klassis või koolis, siis klasside või koolide sulgemises, et mitte võimalust anda haigeil või haiguskahtlasil õpilasil tõbe edasi anda terveile.

Pikemalt peatuda tuleb aga kõhutüüfuse juures, kuna see haigus on näidanud 1932. ja 1933. a. suurt tõusu.

Tüüfuse tähtsamaks omapärasuseks on see, et 1) pisikud peituvad haige roojas ja kuses, 2) peale paranemist kuni 5% põdenuist eritavad aastate ja isegi kümnete aastate jooksul tüüfuspisikuid, 3) tüüfuse kardetavamaiks levitajaiks on peale haigete terved pisikute-eritajad, reostatud toitained, eeskätt piim ja joogivesi.

Kuni 1930. a. on tüüfus esinenud Tartus endeemilise haigusena, kõikudes aastas 40—70 juhu vahel. Sellejuures on olnud tüüfuse sagedamaks asukohaks Karlova ja jõeäärne linnaosa. Tähtsamateks põhjusteks, miks tüüfus Tartust ei kao, on 1) veevärgi puudus ja reostatud vetega kohalikud kaevud, 2) puudulik kanalitsatsioon ja väljakäigukohad, 3) maakonnast ja linnaaedadest infitseeritud toitainete turustamine, 4) haiguse levitamise pisikute eritajate kaudu. Mõnede nimetatud põhjuste osatähtsust tüüfuse levitamisel on puudutatud lähemalt veevärgi, kanalitsatsiooni ja väljakäigukohtade küsimuse juures.

Siin vaatleksime lähemalt tüüfustaude 1932. ja 1933. a.

1932. a. esines kaks tüüfustaudi, mis leidsid aset kahes eri linnajaos ja mis olid tingitud eri põhjustest, kuid sattusid juhuslikult kokku ajaliselt — sept.- ja okt.-kuule 1932. a.

Tartu II, lk. 82